

ЖЕРАР ДЪО НЕРВАЛ
ОРЕЛИЯ
ОТКЪСИ

Превод от френски: Стефан Гечев, 1987

chitanka.info

Сънят е нашият втори живот. Винаги с трепет съм минавал през вратите от слонова кост и рог, които ни отделят от невидимия свят... Първите мигове на съня приличат на смъртта — мъгляво вцепенение обвива мисълта ни и ние никога не можем да определим точния миг, когато нашето „аз“, вече под друга форма, продължава съществуването си. То е нещо като мъгляво подземие, което полека-лека просветлява, и тогава от мрака изплуват бледи сенки, строги и неподвижни обитатели на преддверието на ада. После образите се проясняват, явява се нова светлина, която осветява тези странни привидения, светът на духовете се открива за нас.

Сведенборг наричал тези видения „меморабилиа“. Той ги е съзерцавал по-скоро в мечтите си, отколкото насън. „Златното магаре“ на Апулей, „Божествена комедия“ на Данте са поетични модели на тези изследвания на човешката душа. По техен пример ще се опитам да запиша впечатленията от една дълга болест, която премина изцяло вътре в тайните на моя дух. Не знам защо употребявам думата „болест“, защото никога, поне що се отнася до мене, не съм се чувствал по-здрав. Понякога даже ми се струваше, че силите и активността ми се удвояват. Имах чувството, че знам всичко, че разбирам всичко. Въображението ми поднасяше безкрайни удоволствия. Когато ми се върна онова, което хората наричат „разум“, трябваше ли да съжалявам, че ги бях загубил?

III

От този миг за мене започна онова, което бих нарекъл преливане на съня в реалния живот. От този миг всичко приемаше двойствен образ, и то без разсъдъкът ми да е лишен от логика, без споменът да губи и най-малките подробности на това, което ми се случваше. Само че моите действия, безсмислени на пръв поглед, бяха подчинени на това, което човешкият разум нарича илюзия.

[...]

Когато моят приятел се убеди, че усилията му са напразни и че съм станал жертва на някаква натрапчива идея, той ме напусна, предполагайки навярно, че като закрача отново, тази идея ще изчезне. Останал сам, аз се изправих с усилие и продължих пътя си по посока на звездата, в която бях втренчил поглед. Вървах и пеех един тайнствен химн, който смътно си спомнях, че съм чувал в някакво друго съществуване, и той ме изпълваше с невероятна радост. В същото време аз събличах зимните си дрехи и ги захвърлях наоколо. Пътят сякаш продължаваше да се издига, а звездата ставаше все по-едра. После спрях с протегнати ръце, очаквайки мига, когато душата ми щеше да се отдели от тялото, привлечена като от магнит от лъча на звездата. И в този миг усетих тръпка: съжалението към земята и онези, които обичах върху нея, притисна сърцето ми и аз започнах да се моля вътрешно с такъв жар на Духа, който ме привличаше към себе си, че изведнъж отново долових присъствието на хора. Бях заобиколен от нощната стража. Тогава ми се стори, че станах огромен, изпълнен с електрически сили, чрез които можех да победея всеки, който би се приближил до мене. Имаше нещо комично в това, че се стараех да обуздая силите си и да спася живота на войниците, които ме бяха намерили.

Ако не бях убеден, че призванието на писателя е да анализира искрено всичко, което усеща в критичните моменти на живота си, и ако не бях си поставил една цел, която смятах за полезна, щях да спра дотук и нямаше да описвам всичко, което изпитах по-късно в цял ред безсмислени или може би болезнени видения... Излегнат на походно легло, стори ми се, че небето се разбулва и се разтваря в хиляди отделни картини, нечувано великолепни. Съдбата на освободената душа сякаш се разкри пред мене, за да породи съжалението ми, че поисках с всичките сили на духа си да се задържа на земята, която се готвех да напусна... Огромни кръгове се появиха в безкрая подобно на кръговете, които се образуват във водата при падането на някой тежък предмет. Всяка част от небето, населена с лъчезарни образи, се оцветяваше и бледнееше последователно, докато едно божество, все същото, захвърляше с усмивка временните маски на различните си превъплъщения, като най-сетне, неуловимо, се скри в мистичното сияние на небето над Азия.

Благодарение на онзи феномен, който всеки е могъл да изпита в сънищата, това небесно видение не ми попречи да си дам сметка за това, какво става около мене. Излегнат на походното легло, чувах, че войниците разговарят за един непознат, арестуван като мене, чийто глас звучеше в същата зала. Поради странен трептящ ефект имах усещането, че този глас звучи в моите гърди и че душата ми се раздвоява между видението и действителността. В един миг ми се поиска да се обърна към онзи човек, но веднага изтръпнах, като си спомних едно поверие, разпространено в Германия, според което всеки човек има свой двойник и ако го види, това означава близка смърт. Затворих очи и изпаднах в неясно състояние, в което фантастичните или реални фигури, които ме ограждаха, се начупваха в хиляди смътни образи. В един миг видях до себе си двама приятели, които питаха за мене. Войниците ме посочиха. После вратата се отвори и един човек, колкото мене на ръст, лицето на когото не видях, излезе с приятелите ми, които аз напразно виках. „Стана грешка — крещях аз. — Те са дошли да освободят мене, а някой друг излезе с тях!“ Вдигнах такъв шум, че ме затвориха в килия.

Останах дълги часове в някакво тъпо безразличие. Най-последващата приятелите, които ми се бе сторило, че вече бях видял, дойдоха да ме приберат с кола. Разказах им какво се беше случило, но те твърдяха, че не са идвали през нощта. Спокойно вечеряхме тримата, но с настъпването на нощта започнах да усещам страх, когато приближи часът, който миналата вечер за малко да се окаже фатален за мене. Поисках от единия приятел да ми даде своя ориенталски пръстен, който бях забелязал на пръста му и който ми се стори, че е древен талисман. Взех едно шалче и го увих около врата си заедно с пръстена, но така, че камъкът му — тюркоаз — да се допира до определена точка на врата ми, където усещах болка. Представях си, че тази точка е мястото, откъдето душата ми имаше опасност да излети в мига, когато един лъч, излязъл от звездата, която бях съзерцавал снощи, ще съвпадне със зенита си по отношение на мене. Случайно или поради силата на самовнушението, паднах като ударен от гръм — точно в същия час като снощи. Сложиха ме да легна и дълго време не можах да открия никаква връзка и смисъл в образите, които ми се явяваха. Това трая много дни.

После чудовищата започнаха да променят формите си и като съблякоха първоначалните си кожи, се изправиха още по-могъщи на гигантските си крака. Огромните им туловища чупеха клони и храсти и сред това безредие те се вкопчиха в бой, в който участвах и аз, защото и аз имах същото причудливо тяло. Но изведнъж някаква странна хармония отекна в нашата пустош, сякаш нечленоразделните крясъци, резове и свистене на първобитните същества се променяха под влиянието на тази божествена мелодия. Вариациите следваха безкрай, планетата бавно просветляваше, божествени форми се очертаваха на фона на зеленината и в дълбочините на горичките и вече опитомени, всички чудовища, които виждах наоколо, сваляха странната си външност и се превръщаха в мъже и жени, а други приемаха образа на животни, риби и птици.

Но кой извърши това чудо? Една лъчезарна богиня ръководеше тези нови *аватари* в бързата еволюция на хората. Тогава се появиха отделните раси, които, започвайки с птиците, продължаваха с животните, рибите и влечугите: те бяха Девите, Пайриците, Ондините и Саламандрите^[1]. Щом някое от тези същества умираше, то се прераждаше веднага в по-съвършен образ и прославяше боговете с песни.

Но един от Елохимите^[2] реши да създаде пета раса, съставена от елементите на Земята, която бе наречена Африти. Това даде знак за започване на всеобщ бунт сред духовете, които отказваха да признаят новите господари на света. Не зная колко хиляди години траяха тези сражения, които заляха планетата с кръв. Три Елохима, заедно с духовете от тяхната раса, бяха отблъснати в южната част на Земята, където създадоха обширни царства. Те бяха донесли със себе си божествената Кабала, която свързва световите, и черпеха сили, като обожествяваха някои звезди, с които са свързани и досега.

Тези некротани, захвърлени накрай земята, се бяха наговорили да си предават властта един на друг. Ограден с жени и роби, всеки господар си беше осигурил възможността да се преражда в образа на някое от децата си. Те живееха хиляда години. Когато приближаваше смъртта им, мощни кабалисти ги затваряха в добре пазени гробници, където ги подхранваха с еликсири и консервиращи субстанции. Дълго

време те имаха привидността на живи същества, после, подобно на гъсеницата, която тъче пашкула си, заспиваха четиридесет дни и се раждаха отново в образа на дете, което по-късно ставаше цар.

Но живителните сокове на земята се изтощаваха, като хранеха тези родове, чиято еднаква кръв удавяше новите поколения. В обширните подземия, изкопани под земята и под пирамидите, те бяха струпали всички съкровища на изчезналите раси, както и някои талисмани, които ги пазеха от гнева на боговете.

Тези невероятни тайнства се извършваха в средата на Африка, отвъд лунните планини и антична Етиопия. Дълго време пъшках аз там в плен заедно с част от човешката раса. Горите, които по-рано бяха толкова зелени, сега бяха с избледнели цветове и попарени листа. Безмилостно слънце унищожаваше тези страни, а хилавите деца на вечните династии бяха сякаш смачкани от тежестта на живота. Импозантното и монотонно величие, установено от ритуали и религиозни обреди, тежеше на всички, но никой не смееше да го изостави. Старците вехнеха под тежестта на короните и на имперските украшения, обкръжени от лекари и свещеници, знанията на които им осигуряваха безсмъртие. Колкото до народа, затворен завинаги в отделни касти, той не можеше да разчита нито на живота, нито на свободата. Под дърветата, осъдени на смърт и безплодие, при устията на изсъхналите потоци, върху изгорялата трева се виждаха посърнали деца и жени. Красотата на царските покои, величието на арките, блясъкът на дрехите и украшенията бяха твърде бедно утешение за вечната скука на тази пустота.

Но скоро народите бяха унищожени от болести, животните и растенията измряха, а и самите безсмъртни се топяха в тържествените си одежди. Но един бич, по-страшен от другите, се появи внезапно, за да подмлади и спаси света. Съзвездие Орион отвори небесните водопади. Земята, прекалено натежала от ледовете на противоположния полюс, се преобърна наполовина и моретата излязоха от бреговете и достигнаха платата на Африка и Азия. Потопът навлезе в пясъците, изпълни гробовете и пирамидите и цели четиридесет дни един тайнствен ковчег се разхождаше по моретата, носейки надеждата за едно ново сътворение.

Три Елохима бяха намерили убежище на най-високия връх на африканските планини. Между тях избухна бой. Тук паметта ми

изневерява, така че не си спомням резултата от тази върховна битка. Виждам само, все така изправена на един връх, ограден с води, някаква жена, изоставена от тях, която с разрошени коси крещи и се бори със смъртта. Нейният отчаян глас заглушава шума на вълните. Спаси ли се тя? Не зная. Боговете, нейните братя, я бяха осъдили. Но над главата ѝ блестеше Вечерницата и хвърляше върху челото ѝ своите пламтящи лъчи.

ВТОРА ЧАСТ

МЕМОРАБИЛИА

[...]

Излизам от прекрасен сън: видях пак тази, която бях обичал, преобразена и лъчезарна. Небето се разтвори в цялото си величие и аз прочетох, написана с кръвта на Исус Христос, думата *Опрощение*.

Внезапно заблестя една звезда и ми откри тайната на света и на световите. Осанна! Мир на земята и слава на небесата!

От лоното на безмълвните мрачини проехтяха два звука — единият нисък, другият остър — и вечната сфера веднага се завъртя. Бъди благословена, първа октаво, ти, която започна божествения химн! От неделя до неделя свързвай всички дни в магическата си верига. Планините предават този химн на долините, потоците — на реките, а те — на океана. Въздухът трепти, а светлината прекършва хармонично разтварящите се цветя. Една въздишка, една любовна тръпка излиза от набъбналата земна гръд и хорът на звездите се носи из безкрая; той се отдалечава и се връща към себе си, сгъстява се, разцъфва и сее надалеч семената на нови творения.

На върха на една синя планина се ражда малко цвете — Незабравката. Галецият поглед на една звезда се спира за миг върху него и един отговор се чува на мек, странен език — „Миозотис“^[3]!

Бъди проклет ти, Боже на севера — ти, който разби с чук свещената маса, излята от най-скъпоценните метали! Защото ти не успя да строшиш розовата перла, която почиваше в средата ѝ! Тя отскочи от удара на чука и ето че ние грабнахме оръжие, за да я защитим... Осанна!

Макрокосмосът, или големият свят, е бил създаден от кабалистичното изкуство; *микрокосмосът*, или малкият свят, е неговият образ, отразен във всички сърца. Розовата перла е оцветена с царствената кръв на Валкириите^[4]. Проклет да си, Боже-ковач, ти, който се опита да разбиеш един цял свят!

И все пак опрощението на Христос се простира и над тебе!

Бъди благословен и ти, о, гиганте Тор, най-могъщият от синовете на Один! Бъди благословен в името на майка си Хела, защото често смъртта е сладък сън — и в името на брат си Локи и на кучето Гарнур!

Благословена е и змията, която огражда света, защото отпуща обръчите си, а отворената ѝ паст всмуква цветето анаксона, цветето на сярата — блестящото цвете на слънцето!

Нека Бог пази божествения Балдер, сина на Один и красивата Фрея!

[...]

Озовах се като дух в Саардам, където бях миналата година. Сняг покриваше земята. Едно момиченце вървеше, като се пързеляше върху замръзналата земя. То отиваше, струва ми се, към дома на Петър Велики. В нейния величествен профил съзирах прилика с Бурбоните. Вратът ѝ, блестящо бял, се издигаше над яка от лебедови пера. С малката си розова ръка тя прикриваше от вятъра една запалена лампа и се канеше да почука по зелената врата на къщата, когато една мършава котка излезе оттам, оплете се в краката на момиченцето и то падна. „А! Че това било просто котка!“ — каза си то, като стана. „Котката е много важно нещо!“ — отвърна нежен глас. Аз присъствах на тази сцена, като държах под мишница едно сиво коте, което започна да мяука. „Това е детето на старата фея“ — каза момиченцето и влезе в къщата.

[1] *Дев* — божества от индийската митология; *Пайрики* — женски божества от персийската митология; *Ондини* и *Саламандри* — същества от европейските митологии. — Б.пр. ↑

[2] *Елох* — божества от еврейската митология. — Б.пр. ↑

[3] *Незабравка* (гр.). — Б.пр. ↑

[4] Споменатите по-нататък божества са от северните митологии. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.